

A lelet értékét nemcsak az érmék nagy száma és a ritkaságok növelik, hanem az is, hogy tudomásunk szerint az utóbbi évtizedekben nem került elő ilyen volumenű aranylelet, sőt leletegyüttesben a mai Magyarország területén 10-szeres aranyforintok szintén hosszú évtizedekre visszamenőleg nem kerültek elő!⁷ Ezen kívül az aranykincs éppen „teljessége”, minden darab múzeumba kerülése miatt – a töredékében beszolgáltatott bodrogolaszi lelettel elletétben – a tudomány nagy hasznára válhat.

Épp ezért a múzeum vezetése nevében is külön köszönetet szeretnék mondani a megtalálóknak, hogy ezt az éremkincset a Jósza András Múzeumba behozták és beszolgáltatták!!

Ulrich Attila

Barangolások Nyíregyháza környékén

Nyíregyházát észak felé haladva Sóstóhegyen keresztül hagyjuk el. Mintegy 15 kilométerre a várostól megérkezünk utunk első állomására, *Kemecserre*. A falu lakossága 5000 főre tehető. A település a magasabban fekvő pontokra épült, így is védekezve a belvizeket levezető Lónyai-csatorna áradásaitól. A református és római katolikus templom is műemlék jellegű. A római katolikus templom főoltára, mely István királyt ábrázolja, Egerben készült 1830-ban. A községben a közelmúltban nyitották meg a helytörténeti gyűjteményt, amely a helyre jellemző tárgyakat őriz. Említésre méltó nevezetesség még Répássy Mihály 1848-as honvédtábornok szülőháza, Krasznay Péter, valamint Bodó Gáspár 1848-as honvédtisztek sírjai.

Tovább haladva északkelet felé kb. 5 kilométerre Kemecsetől érkezünk el a következő állomásunkra, *Nagyhalászbá*. A települést 1993-ban avatták várossá, lakossága mintegy 6000 fő. Történeti emlékei közül említésre méltó a református templom és a Csuha-Kállay kúria. A templom a város közepén áll, mint a legtöbb településen. A szöszék és fakarzatok a XIX. század elején készültek. A Csuha-Kállay kúria a XVIII. század végén épült. Az első birtokos, Csuha Antal szintén az 1848-as forradalom és szabadságharc tábornoja volt.

A városból kiérve egy pár kilométer megtétele után következik *Ibrány*. A 7000 lakosú fiatal város szintén 1993-ban kapta meg a városi címet. Az 1990-es években hatalmas fejlődésnek indult, és ez a lendület a mai napig megmaradt. A településen két kiállítóhely is látogatható. 1985-ben nyílt meg az Ibrányi Galéria, melyben kortárs képzőművészek művei láthatók. A Helytörténeti Gyűjtemény gazdag történeti és néprajzi anyagot őriz a település múltjából. Több köztéri alkotás található itt: 1848-as emlékoszlop, Hősi Emlékmű, Kossuth Lajos mellszobra. A városba beérve a Földosztó szoborcsoport található, amelyet az 1919-es földosztás emlékére állítottak 1983-ban. Kelemes szórakozást nyújt a településtől kb. 5 kilométerre fekvő Tiszai szabad strand, ami kempingezésre is kiváló.

Az 1300 lelkes *Paszab* Nyíregyházától 29 kilométerre fekszik. Legrégibb emléke a falu közepén álló református templom, melyet a Bessenyei család építtetett 1875-ben. Egyhajós, íves szentélyel homlokzat előtti harangtoronnyal. A templombelső éke az 1905-ben épült orgona. Paszab elsősorban népművészetéről híres. A szöveget 1939-ben kezdték el a Református Leányegylet tagjai. Hírnevét az 1940-es budapesti és az 1957-es világkiállításnak köszönheti. Ezek a szép termékek az emberek hagyomány iránti szeretetének köszönhetően ma is megtalálhatók a kicsiny faluban. Jelentős még a Helytörténeti Gyűjtemény, melyet Turi Sándor tanító gyűjtött össze. Megtekinthető a Polgármesteri Hivatallal szemben lévő régi református iskola egyik termében.

A falun keresztül haladva érkezünk *Tiszabercelre*, amely mára már szinte teljesen összeépült Paszabbal. E Tisza menti település 2100 lakost számlál. Itt született 1747-ben a magyar felvilágosodás úttörője, Bessenyei György. Szülőháza a XVII. században épült boltíves tornácai, melyben a Bessenyei emlékkiállítás láthatunk. Belépve egy szabadkéményes konyhába

⁷ Az 1990-es évek elején talált bodrogolaszi aranykincsből csupán 74 darabot tudtak megmenteni. Az aranykincs zömmel XV–XVI. századi aranyakat tartalmazott. A lelet kezdő verete Albert (1437–1439) aranyforintja, a záró évszáma 1555. Lásd: *Fehér József*: A bodrogolaszi aranypénzlelet. A Hermann Ottó Múzeum Évkönyve. Miskolc, 1996. 117–139. old.

Szabolcs, református templom (Józsa András Múzeum archívuma)

Andrássy-kastély angolkertje, Tiszadob (Józsa András Múzeum archívuma)

jutunk. A nagyobbik szoba a köznemesi élet bútorait mutatja be, a kisebbik helyiségben Beszenyei György életútját bemutató tárlat látható. A megye jelentős ipartörténeti emléke a szivattyú-telep, mely a Rétköz jelentős belvízmenntiségét emeli át a Tiszába. A XIX. század végén épült, gőzüzemű berendezése gyönyörűen felújítva várja az érdeklődőket. Kiváló „pecázási” lehetőség kínálkozik itt a horgászat szerelmeseinek.

A falut elhagyva átmegyünk a Lónyai-csatornán és kb. 3 kilométer megtétele után megérkezünk *Gávavencsellőre*, mely 1971-ben a két szomszédos falu, Gáva és Vencsellő egyesítéséből jött létre. Ma már több mint 4300 lakosa van. A település a Dessewffy család által építtetett kastélyáról híres, amit az 1970-es években még használtak, de azóta sajnos nagyon lepusztult. 2003-ban elkezdték az eredeti állapot szerinti felújítását. A kastélykertbe szabadidőparkot terveznek. Műemlék jellegű a Nagyboldogasszonynak szentelt római katolikus templom. Történelmi emlékhelyként tartják számon Rakovszky Sámuel 1848-as honvédeztredes sírját és az iskola előtt található emlékszóbrát.

Gávavencsellőt elhagyva áthaladunk Balsán. A következő állomásunk *Szabolcs*, Szabolcs megye névadó települése. Közép-Európa egyik legszebb építménye a földvár, mely a Tisza ártere szélén épült a X. században. Sáncai a 10–12 méter magasságot is elérik. A vár lábánál áll a (ma) református templom, amit valószínűleg még Szent István király építtetett. A földvárral szemben található a Mudrány-kúria. A szobák mennyezetét hun és magyar fejedelmek, királyok képei díszítik. A kúriában a nyíregyházi jósa András Múzeum iparművészeti és bútor-történeti kiállítása látható.

Szabolcsot elhagyva kiérünk a tokaji útra. Rakamaz után, áthaladva Tiszanagyfalun és Tiszaeszláron, megérkezünk *Tiszalökre*, melynek lakossága 6200 fő. Városi rangját 1992-ben kapta vissza. A település életében a vízlépcső megépülése jelentett óriási fejlődést. 1937-ben kezdték el építeni, a befejezésre 1959-ben került sor. Az erőmű mellett arborétumot alakítottak ki. A Vay család kúriája most a gimnázium kollégiumának ad helyet. A település múltjáról a Helytörténeti Gyűjteményben őriznek tárgyakat, dokumentumokat.

A Tiszalöktől nyugatra vezető úton elhaladunk az üdülőtelep mellett, elhagyjuk Tiszadadát. Innen kb. 7 kilométerre fekszik *Tiszadob*. 1654-től 1945-ig az Andrássy család birtoka. A csaknem 3200 lakosú település sok szép látnivalóval fogadja a kirándulókat. A falu közepén látható a Tubus-torony, mely a XIX. század közepén épült és magtárként szolgált. Ritka látványt nyújt a felfelé keskenyedő négyszögletes tömb. A településen végzett régészeti feltárásokból és néprajzi értékekből állandó helytörténeti kiállítás nyílt. A falu leghíresebb műemléke a volt Andrássy kastély, amely most gyermekvárosként működik. A francia stílusú kastély 1880–1885 között épült, a kastély mögötti angolkert pedig egyedülálló az országban.

Tiszadobtól 15 kilométerre fekszik a Nyíri Mezőség legnagyobb települése *Tiszavasvári*. A majd 15 000 lakosú város 1941-ig két különböző település volt. Ekkor egyesítették Tiszabüdöt és Szentmihályt Büdszentmihály néven. 1771-től mindkét falu a Dessewffy család birtoka volt. 1950-től nevezik Tiszavasvárinak, 1986-ban kapta meg a városi rangot. Nevét onnan kapta a település, hogy itt töltötte gyermekkorának nagy részét a márciusi ifjak egyike, Vasvári Pál. 1998-tól egészalakos szobor őrzi emlékét. Legszebb műemlék jellegű épülete az 1820 körül épült Dessewffy-kastély. A mai alakját 1870-ben nyerte el. Az épületben jelenleg diákotthon működik, a kastély körül angolpark található. A város legrégebbi műemlék épülete a középkori eredetű református templom. A régi paplak ma a Vasvári Pál Múzeumnak ad helyet. Az intézmény gazdag néprajzi és helytörténeti gyűjteménye a városnak és környékének múltját mutatja be. Itt látható a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye orvos- és gyógyszer-története című állandó kiállítás is, mely a honfoglalástól egészen a XX. századig mutatja be a megyei orvoslás és gyógyszerészet történetét.

Tiszavasvárit követően Hajdúnánás felé megyünk tovább. Rövid időre elhagyjuk Szabolcs megyét, majd Hajdúnánás és Hajdúdorog érintésével visszatérünk megyénkbe és megérkezünk *Újfehértóra*. A város lakossága már eléri a 14 000 lelket, Nyíregyháza után a megye második legnagyobb városa. A mai település a XVI. században alakult ki. Nevét a mellette fekvő szikes tórol kapt. 1836-ban mezővárosi rangot kapott, 1886-ban vizsgaminősítették nagyközséggé, és több mint száz év után, 1992-ben kapta meg ismét a városi rangot. Műemlék épülete a református templom és a templomkertben található barokkos, szarkofág alakú sírkő. A XIX. században épült boltíves, tornácos kúria a Városi Múzeumnak ad helyet, melyben három ál-

landó kiállítás, az Újfehértó története, a Nép rajzi emlékek Újfehértóról és egy újfehértói kispaszti házbelső látható.

Újfehértó után látogatjuk meg Szabolcs vármegye egykori székhelyét *Nagykállót*, mely 1990-ben ismét megkapta a városi rangot. Legrégibb épülete a református templom a harangtoronnyal. Kiemelkedő helyet tölt be a település történetében a városközpontban álló hatalmas épülettömb, a volt megyeháza, mely 1769–1780 között épült, olasz építészek irányításával barokk stílusban. A megyeszékhely Nyíregyházára történt áthelyezése (1876) után kórház, majd ideg- és elmeegógyintézet, jelenleg a Megyei Önkormányzat Pszichiátriai szakkórháza működik benne. A református templom mellett áll dr. Korányi Frigyesnek a TBC elleni küzdelem élharcosának szülőháza.

Ha Nagykállóról beszélünk, meg kell említenünk *Harangodot*. A városközponttól mintegy 3 kilométerre található. A Kállay-főfolyás által táplált Harangodi tó partján, gyönyörű pihenő és szabadidőközpont épült, melyben, Makovecz Imre és csoportja által tervezett csúrok szolgálnak a pihenésre.

Nyírbátor felé haladva a fák sűrűjéből egy kis domb emelkedik ki, a tetején kialakított kiállítással. Ez az ún. „Ínség-domb”, mellette egykor kastély állt, a domb pedig a parkhoz tartozott.

Nagykállótól kb. 7 kilométerre találjuk *Kállósemenjét*, a Kállay-család egykori székhelyét. Lakossága mintegy 4000 fő. Jelentős műemlék épület a görög katolikus templom. A főútról bevezető hársfasor mögött áll az 1763-ban épült Kállay-kastély, melynek utolsó gazdája Kállay Miklós miniszterelnök volt. Hamvait 1993-ban helyezték örök nyugalomba a családi kápolna kriptájában. A település jelentős természetvédelmi területe a 25 hektáron védett nyilvántartott Mohos-tó.

Kállósemenjéből a Batori úton megyünk tovább. A máriapócsi vasútállomásnál balra térve érjük el *Máriapócsot*, a hazai görög katolikusok leghíresebb búcsújáró helyét. A Pócspestrivel szinte teljesen összeépült település lakossága 2300 főre tehető. A település életét jelentősen befolyásolták a bazilita rendű szerzetesek. Nagy szerepe volt a könnyezés csodájának abban, hogy Máriapócs kegyhellyé vált. Az 1756-ban épült templomot XII. Pius pápa bazilika rangra emelte. Dudás Miklós püspök szülőházából alakították ki a Bazilita Egyházi Gyűjteményt.

Máriapócsról kb. 8 kilométerre fekszik a 13 000 lelkes *Nyírbátor*. A települést sokáig a Báthori család birtokolta. A város műemlék jellegű épületei közé tartozik a református templom, melynek szentélyében található Báthori István országbíró és zsoldáríró falfaragásokkal díszített kőszarkofágja, valamint Báthori István erdélyi vajdának, a templom alapítójának vörös márvány síremléke. A templom mellett áll, fából készült harangtorony Magyarországon a legnagyobb. Másik jelentős műemléke a római katolikus templom, valamint a templommal egybeépült minorita kolostor. Az épületben 1959-ben alakították ki a Báthori István Múzeumot. Európa-hírű értéke a Báthori-család reneszánsz ülöpadja, a stallum. Állandó kiállítás mutatja be Nyírbátor történetének évszázadait és a Báthori család történetét. A Határvédelem – határőrizet című állandó kiállítás pedig a Nyírbátori Határőrigazgatóság múltját és mai életét ismerteti.

Elhagyva a várost, Nyírgyulaj felé haladva megérkezünk *Ófehértóra*. A 2500 fős falu nevét a ma is létező két tóról kapta, melyek partja fehér a szikszótól. Műemlék jellegű épülete a római katolikus templom, melynek freskói az 1400-as évekből származnak.

Ligettanya felé indulva végig az akácerdőkön érkezünk meg *Baktalórántházára*. Az egykori járási székhely szintén két község, Nyírbakta és Lórántháza egyesüléséből jött létre. 1993-ban városi rangra emelték. Jelentős műemléke az Árpád-korból származó, mázas téglából épített római katolikus templom. A templommal szemben áll a XIX. században késő klasszicista stílusban épített Dégenfeld-Podmaniczky kastély, hatalmas, védett parkkal övezve. Ebben a kastélyban rejtegették az 1850–1860-as években a szabolcsi 48. honvédszázalaj zászlaját. Egy későbbi tulajdonos, gróf Dégenfeld Pál pedig jelentős, 12 000 kötetes könyvtára átadásával alapította meg a mai Megyei Könyvtár elődjét.

Baktalórántházáról a 41-es számú főúton ismét gyönyörű akácerdők között térünk vissza kiindulási helyünkre, Nyíregyházára.

Vattai Anikó